

Recenzja pracy doktorskiej

mgr. Szymona Noworyty

pt. „Wpływ dobrowolnej zasadniczej służby wojskowej na kulturę bezpieczeństwa w wojskach powietrznodesantowych Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej”, ss. 257

Przyjęta do recenzji praca doktorska Pana magistra Szymona Noworyty pt. *Wpływ dobrowolnej zasadniczej służby wojskowej na kulturę bezpieczeństwa w wojskach powietrznodesantowych Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej* została napisana pod kierunkiem Pana prof. dr. hab. Roberta Sochy w Akademii WSB w Dąbrowie Górniczej.

1. Znaczenie podjętego tematu pracy doktorskiej

Współczesne zjawiska i procesy, głównie o proveniencji antropologicznej, determinują funkcjonowanie konkretnych ludzi, grup, społecznych, struktur organizacyjnych i politycznych. Dynamiczny wzrost zagrożeń, szczególnie nieidentyfikowanych na przestrzeni historii, uformował nową rzeczywistość, której głównym atrybutem stała się konieczność kształtowania bezpieczeństwa. Istotnym identyfikatorem troski o bezpieczeństwo jest poszerzony zbiór desygnatów tego pojęcia, który znacznie wykroczył poza sferę militarną. Głównym problemem przed jakim stoi współczesny człowiek to konieczność poszukiwania nowych dróg zabezpieczeń egzystencjalnych. Nie stoi on zatem przed jakąś alternatywą, ale koniecznym zobowiązaniem do kształtowania form trwania, służących przetrwaniu i rozwojowi. Warto jednak podkreślić, że mimo powiększania się zbioru identyfikatorów bezpieczeństwa, „tradycyjna” sfera militarna nie tylko nie utraciła na swojej aktualności, ale w obliczu toczących się konfliktów zbrojnych, w tym w Ukrainie, ponownie nabrała znaczenia, tworząc dotychczas nieznaną „konglomerat” zagrożeń. Można stwierdzić, że współcześnie przestrzeń bezpieczeństwa tworzą dwie równoważne sfery: tradycyjna (w tym militarna) i postnowoczesna (nowe antropologiczne zagrożenia). Wyżej wspomniana równoważność nie była tak oczywista do momentu odrodzenia się tendencji militarystycznych, znanego z historii przekonania, że konflikt zbrojny jest kluczową metodą w osiąganiu celów politycznych. Refleksja nad „tradycyjną” sferą militarną w procesach kształtowania bezpieczeństwa zawarta jest w recenzowanej

rozprawie doktorskiej Pana mgr. Szymona Noworyty pt. *Wpływ dobrowolnej zasadniczej służby wojskowej na kulturę bezpieczeństwa w wojskach powietrznodesantowych Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej*. Rozprawa wpisuje się w aktualne procesy wzmacniania komponentu militarnego państwa zarówno w wymiarze osobowym i materialnym. Przy czym, co warto podkreślić, nie jest czysto formalnym i technicznym opisem działań wzmacniających potencjał militarny Sił Zbrojnych RP, ale obejmuje swoim zasięgiem szerszą perspektywę poznawczą, której konstytutywnym elementem jest kultura bezpieczeństwa. Uwypuklenie kultury bezpieczeństwa w badaniu sfery militarnej świadczy nie tylko o chęci znalezienia odpowiedzi na pytanie problemowe, ale wskazuje na pewną dojrzałość poznawczą badacza i gotowość do holistycznego spojrzenia na przyjęty obszar badań. Kształtowanie kultury bezpieczeństwa jest ogólnym wskaźnikiem wszelkich działań służących wzmacnianiu poczucia pewności godnego trwania i kreowania perspektyw rozwojowych. Również świetnie wpisuje się w rozważania dotyczące jakości funkcjonowania sił zbrojnych w ogólności, a w szczególności wojsk powietrznodesantowych w odniesieniu do dobrowolnej zasadniczej służby wojskowej. Zasadność perspektywy kulturowej przyjętej przez Doktoranta, zbiega się z ideą służby wojskowej opartej na zasadzie dobrowolności. Rozwiązanie prawno-organizacyjne określone przez dobrowolną zasadniczą służbę wojskową otwiera nowe perspektywy wzmacniania komponentu militarnego, w tym jakości funkcjonowania wojsk powietrznodesantowych. Wobec powyższego zarówno aktualność i zasadność przyjętego przez Doktoranta pola badawczego jest trudna do sfalsyfikowania.

Przedmiot dociekań poznawczych zawartych w dysertacji doktorskiej jest bardzo interesujący nie tylko z punktu widzenia refleksji teoretycznej, ale zawiera w sobie implikacje praktyczne, odnoszące się do podnoszenia poziomu funkcjonalno-organizacyjnego wojsk powietrznodesantowych, a w tym wymiaru osobowego, społecznego i materialnego. Przestrzeń badawcza rozprawy doktorskiej jest aktualna i znajduje swoje odzwierciedlenie w wielu procesach. Jednym z nich jest, obok unowocześniania bazy materialnej, kształtowanie świadomości trwania na straży niepodległości i suwerenności państwa. To istotny komponent kształtowania kultury bezpieczeństwa, na który Doktorant zwraca uwagę w rozprawie doktorskiej.

Współczesne zagrożenia cywilizacyjne implikują wzrost znaczenia bezpieczeństwa człowieka w wielu zakresach znaczeniowych: językowym, teoretycznym (poznawczym), praktycznym (organizacyjnym, społecznym) czy edukacyjnym, zawierających się w ogólnym procesie kształtowania kultury bezpieczeństwa. Wielość i złożoność zagrożeń determinujących ilościowe i jakościowe wymiary egzystencji wyznacza zarówno nowe parametry ryzyka jak i nowe perspektywy kształtowania formy trwania, a także nowe kierunki rozwoju. Wła-

ściwie każdy aspekt egzystencji człowieka powiązany jest z troską o zachowanie ciągłości, stabilności bytu i kreowania ścieżek rozwojowych. Istotną sferą tworzenia konstruktów bezpieczeństwa jest wzmacnianie sfery militarnej, poprzez szeroko rozumianą edukację, kształtowanie świadomości obywatelskiej, postaw patriotycznych. Można sformułować tezę, iż jednym z ważniejszych obszarów kształtowania bezpieczeństwa militarnego państwa jest między innymi kształtowanie kultury bezpieczeństwa w wojskach powietrznodesantowych.

Ważną przesłanką legitymizującą przyjęty przez Doktoranta przedmiot badań jest luka w wiedzy identyfikowana w przedmiotowym obszarze bezpieczeństwa. Sam proces kształtowania kultury bezpieczeństwa, w tym jego ilościowe i jakościowe (merytoryczne) aspekty, został dość dogłębnie opracowany, co znajduje swoje odzwierciedlenie w bogatej literaturze przedmiotu. Natomiast problematyka kultury bezpieczeństwa w wojskach powietrznodesantowych, z uwzględnieniem dobrowolnej zasadniczej służby wojskowej, nie była dotąd przedmiotem poznania naukowego.

Przedmiotem dyskusji może być użycie w treści tematu rozprawy terminu „wpływ”. Pojęcie to wskazuje wprost na jakieś oddziaływanie, związek przyczynowy, oddziaływanie kogoś lub czegoś na inną osobę lub rzecz. Na początkowym etapie badań, w momencie formułowania tematu rozprawy doktorskiej Autor „apriori” założył, że zachodzi jakieś oddziaływanie dobrowolnej zasadniczej służby wojskowej na kulturę bezpieczeństwa w wojskach powietrznodesantowych. Można teoretycznie założyć na wstępnym etapie poznania naukowego, że takiego wpływu nie ma, a zatem nie ma związku przyczynowego pomiędzy powyższymi elementami. Dopiero w toku realizacji poszczególnych etapów poznania naukowego można dokonać identyfikacji związków (wpływu) pomiędzy dobrowolną zasadniczą służbą wojskową a poziomem kultury bezpieczeństwa w wojskach powietrznodesantowych. Autor stwierdził *notabene*, że określenie przedmiotowego wpływu jest celem poznawczym badań realizowanych w ramach pracy naukowej.

2. Ocena metodologiczna

Mgr Szymon Noworyta wykazał dużą dbałość o metodologiczną warstwę rozprawy doktorskiej. Przyjęte założenia metodologiczne odzwierciedlają logikę poznania naukowego i ściśle powiązane są z tematem rozprawy. Doktorant trafnie wskazuje na ograniczenia badawcze i możliwości zastosowania metod i formułowania wniosków na drodze poznania naukowego.

Troska o metodologiczną stronę badań, jaką wykazał Doktorant, nie sprowadza się tylko do przedstawienia poszczególnych elementów procesu badawczego, ale widoczna jest niemal w każdym fragmencie dysertacji. Doktorant akcentuje poprawność, rzetelność i logikę procedur poznawczych. Ścisła aplikacja metodologicznych kanonów naukowych do treści dysertacji wynika z przedmiotu badań, przyjętego w pracy doktorskiej. Przedmiot badań ma charakter interdyscyplinarny, który Doktorant sytuje na styku takich dyscyplin naukowych jak nauki o bezpieczeństwie, nauki prawne, socjologia i psychologia.

Na uwagę zasługuje gruntowność w przygotowaniu teoretycznych podstaw w procesie badania naukowego. Doktorant ma świadomość popełniania błędów w konstrukcji teoretycznego wywodu, a ściślej w próbach definiowania określonych pojęć.

Krytycznie należy ocenić treściową złożoność lub nadmierną ogólność charakteryzującą treść problemów szczegółowych (s. 22). Na przykład wątpliwości budzi określenie poziomu wymiaru społecznego w wojskach powietrznodesantowych. Po pierwsze, czym jest ten wymiar i po drugie, jak go zidentyfikować? Złożoność semantyczna dotyczy czwartego problemu szczegółowego: „jak doskonalić rozwiązania na rzecz wykorzystania dobrowolnej zasadniczej służby wojskowej w kontekście wpływu na kulturę bezpieczeństwa wojsk powietrznodesantowych?”. Treść powyższego pytania szczegółowego jest trudna do jednoznacznej identyfikacji znaczeniowej. Powyżej zarysowane uwagi dotyczą również przyjętej hipotezy na podstawie problemu głównego: „kultura bezpieczeństwa w wojskach powietrznodesantowych, w kontekście dobrowolnej zasadniczej służby wojskowej kształtuje się na poziomie dobrym (...)” (s. 24). Kryterium opisowe Doktorant łączy z kryterium aksjologicznym, przy czym nie określa atrybutów owego „dobrego poziomu”. Powyższa uwaga dotyczy również hipotezy dotyczącej pierwszego problemu szczegółowego. Autor nie stwierdził, czy zrealizowany sondaż diagnostyczny na populacji 324. żołnierzy dobrowolnej zasadniczej służby wojskowej spełnia kryterium badań reprezentatywnych.

W założeniach metodologicznych Autor trafnie uwypukla aspekty poznawcze i użytkowe w procesie poznania.

Przyjęta przez Doktoranta metodologia badań podporządkowana jest założeniu o związku pomiędzy nową formą dobrowolnej służby wojskowej a kulturą bezpieczeństwa w wojskach powietrznodesantowych. Przyjęte założenia metodologiczne mają wymiar całościowy. Doktorant sformułował dwa cele badań: poznawczy i użytkowy, sytuujące rozważania w teoretycznej i praktycznej przestrzeni badawczej.

Założenia metodologiczne zostały zaprezentowane w szerszym kontekście teoretycznym w dziedzinie nauk społecznych. Warto pokreślić świadomość Doktoranta w zakresie ograniczeń realizowanych badań empirycznych oraz skutków jakie te ograniczenia wywierają na próby uogólniania wyników badań. Precyzja poznawcza widoczna w zastosowaniu metod badawczych uwidacznia się praktycznie na każdym etapie procesu badawczego od wstępnych założeń teoretycznych do opracowania wniosków końcowych. Zasada rzetelności i obiektywności badań została w dużej mierze wypełniona między innymi poprzez zastosowanie metody sondażu diagnostycznego. Autor uzyskałby pełniejszy obraz stanu kultury bezpieczeństwa, gdyby włączył do zbioru respondentów również żołnierzy zawodowych oraz pracowników z wybranych do badań jednostek wojskowych.

Poznawcza wartość rozprawy tkwi nie tylko w zastosowaniu metod teoretycznych, w tym przede wszystkim analizy i syntezy, abstrahowania i porównania, ale także metody sondażu diagnostycznego w połączeniu z badaniem bogatego zbioru źródeł literatury naukowej, aktów prawnych, a także dokumentów.

Szeroki wachlarz zastosowanych w dysertacji metod i technik badań odzwierciedla wysiłek jaki Doktorant wniósł w weryfikację przyjętych założeń.

Całość elementów metodologicznej struktury postępowania badacza znalazła swoje odzwierciedlenie w treści dysertacji doktorskiej, szczególnie w rozdziale pierwszym.

W konstatacji należy stwierdzić, że warstwa metodologiczna rozprawy doktorskiej opracowana jest poprawnie. Wskazuje na umiejętności Doktoranta w zakresie analizowania i syntezy, formułowania wniosków, porównywania teorii i poszukiwania odpowiedzi na pytania rodzące się w toku procesu poznania.

3. Struktura pracy

Praca doktorska Pana mgr. Szymona Noworyty stanowi spójną i logiczną całość. Charakteryzuje się wyraźnym układem teorii i ukazuje jasne zależności wynikania wniosków z założonych przesłanek teoretycznych. Układ treściowy rozprawy sprzężony jest z głównym problemem badawczym, który stanowi teoretyczną podstawę dla prowadzonych dociekań naukowych. Układ pracy odzwierciedla przyjęte założenia metodologiczne. Strukturę rozprawy tworzy wstęp, pięć rozdziałów ułożonych według porządku dedukcyjnego oraz zakończenie.

Pierwszy rozdział zawiera wcześniej zarysowane założenia metodologiczne, stanowiące punkt wyjścia do teoretycznej i empirycznej weryfikacji poznawczej. Doktorant sprecyzo-

wał strategię badawczą, organizację badań, a także kryteria doboru narzędzi badawczych. Treść rozdziału tworzą zestawienia wiedzy teoretycznej z zakresu metodologii badań oraz autorskie założenia badawcze. Takie ujęcie wskazuje na wysokie kompetencje Autora w zakresie opracowania i przygotowania instrumentarium metodologicznego.

Treść drugiego rozdziału zawiera historyczną deskrypcję, aspekty prawne, a także strukturę i zadania wojsk powietrznodesantowych. Ujęcie temporalne jest interesującym wprowadzeniem w przedmiotową problematykę. Wartościowym uzupełnieniem zakresu treściowego rozdziału jest uwzględnienie przez Doktoranta funkcjonowania wojsk powietrznodesantowych w wybranych krajach NATO.

Rozdział trzeci stanowi interesującą analizę formy pełnienia służby wojskowej jaką jest zasadnicza służba, z wyraźnym uwypukleniem jej atrybutu - dobrowolności. Autor w treści rozdziału akcentuje prawny wymiar tej formy pełnienia służby wojskowej. Treść rozdziału wzbogacona jest o rys historyczny i ewolucje zmian jakie dokonywały się w rodzajach pełnienia służby na przestrzeni dziejów aż do współczesności. Autor zwraca uwagę również na inne sposoby pełnienia służby, w tym między innymi na służbę w rezerwie aktywnej bądź pasywnej. Przedmiotem zainteresowań poznawczych Autora w przedmiotowym rozdziale jest również organizacja szkolenia w ramach dobrowolnej zasadniczej służby wojskowej w wojskach powietrznodesantowych. Warto podkreślić, iż Doktorant na każdym etapie naukowej refleksji w kolejnych rozdziałach rozprawy doktorskiej odwołuje się do wyników przeprowadzonych przez siebie badań naukowych.

Rozdział czwarty dotyczy zasadniczej części procesu poznawczego zrealizowanego przez Doktoranta – kultury bezpieczeństwa w wojskach powietrznodesantowych. Pierwsze trzy podrozdziały zawierają ujęcia definicyjne terminów: bezpieczeństwo, kultura, kultura organizacyjna, kultura bezpieczeństwa. Czwarty podrozdział stanowi próbę identyfikacji i deskrypcji kultury bezpieczeństwa w wojskach powietrznodesantowych.

Ostatni piąty rozdział ma wymiar użyteczny. Autor na podstawie przeprowadzonych badań z zastosowaniem metod teoretycznych i empirycznych wyartykułował propozycje zmian ukierunkowanych na podniesienie poziomu kultury bezpieczeństwa w opisywanym rodzaju wojsk. Wartością teoretyczną a zarazem praktyczną konstatacji poznawczych jest triadyczna perspektywa kształtowania kultury bezpieczeństwa: indywidualna, społeczna i materialna.

Strukturę pracy wieńczy zakończenie, bibliografia, załączniki, a także wykazy fotografii, tabel, rysunków i wykresów. Wartość naukową pracy uwypuklają zamieszczone zdjęcia,

rysunki, wykresy, tabele, syntetyzujące przedstawiane treści merytoryczne. W zakończeniu Autor stwierdził, iż sformułowane w pierwszym rozdziale hipotezy zostały pozytywnie zweryfikowane.

Treść rozprawy charakteryzuje się wykorzystaniem bogatego aparatu pojęciowego.

Warto podkreślić bogactwo wykorzystanych pozycji źródłowych z zakresu wielu dyscyplin naukowych, zamieszczonych w bibliografii (111 pozycji zwartych, 82 artykuły naukowe, 37 aktów prawnych, 17 dokumentów i 43 pozycji netograficznych). Zbiór pozycji bibliograficznych potwierdza obszar zainteresowań badawczych, ale także wskazuje na wyraźną precyzję w doborze źródeł. Bibliografia tworzy komplementarną całość i świadczy o bardzo dobrej orientacji w obszarze podjętego tematu.

Uogólniając struktura pracy odpowiada kryteriom jakie powinna spełniać rozprawa doktorska. Uwzględniając wyżej zarysowane krytyczne uwagi, układ treści rozdziałów i podrozdziałów jest ogólnie adekwatny do zawartych w nich problemów naukowych. Na uwagę zasługuje wielość odnośników do źródeł. Mankamentem pracy w omawianym zakresie są błędy edytorskie i literowe, które jednak nie wpływają na ogólną wartości merytoryczną rozprawy doktorskiej.

4. Ocena merytoryczna

Wprowadzenie do problematyki pracy wskazuje na dobrze uporządkowany warsztat metodologiczny, wsparty dużą wiedzą teoretyczną i przygotowaną literaturą z podjętego zakresu badań. Należy uwypuklić umiejętność Autora w łączeniu teorii i praktyki, wspartej indywidualnymi doświadczeniami zawodowymi. Na uwagę zasługuje precyzja i dociekliwość Autora w prezentowaniu poszczególnych aspektów funkcjonowania żołnierza oraz struktury instytucjonalnej wojska, w tym wojsk powietrznodesantowych jako całości. Widoczna jest znajomość „meandrów” służby wojskowej, co w znacznej mierze ułatwiło Doktorantowi identyfikację tych obszarów służby wojskowej, w których kultura bezpieczeństwa wymaga wzmocnienia, podniesienia na wyższy poziom.

Obszary poznania zidentyfikowane w temacie pracy znajdują swoje odbicie w treści poszczególnych rozdziałów. Interesującym obszarem dociekań badawczych Autora jest analiza znaczeniowa kluczowych pojęć stanowiących fundament teoretycznych i użytecznych konstatacji. Autor sięga do wielu ujęć definicyjnych pojęcia bezpieczeństwa, jednak nie dokonuje ich krytycznej analizy. Nie wskazuje określonych kryteriów wyboru ujęć definicyjnych, w tym tego ujęcia, które przyjął na potrzeby rozprawy doktorskiej (s. 137). Wreszcie nie podej-

muje wysiłku, na podstawie przywołanych w treści definicji, wyartykułowania autorskiego rozumienia terminu bezpieczeństwa. Taki stan rzeczy dotyczy również terminów kultura, kultura organizacyjna i kultura bezpieczeństwa. Należy podkreślić, że nie chodzi przy tym o sile nie się Autora na formułowanie najbardziej merytorycznej definicji powyższych pojęć, ale na wskazanie kierunków myślenia o nich i ich rozumienia. Autor w jednym z wniosków zauważa, iż „pomimo wielu prób, nie udało się przyjąć jednej definicji pojęcia bezpieczeństwo, (...) przedstawione definicje w literaturze przedmiotu często w znaczny sposób odbiegają od siebie” (s. 178). Nie chodzi jednak o to, aby taką jedną definicję przyjmować, a raczej jest to po prostu niemożliwe, z racji chociażby różnych podejść teoretycznych i praktycznych. Deficyt pogłębionego krytycyzmu w odniesieniu do kluczowych ujęć teoretycznych kompensowany jest przez precyzję i dociekliwość w prezentowaniu praktycznych aspektów kształtowania kultury bezpieczeństwa w wojskach powietrznodesantowych. Autor trafnie przyjmuje trójelementową wykładnię implementacji kultury bezpieczeństwa w strukturze organizacyjnej: wymiar indywidualny, społeczny i materialny. Uwypuklenie w treści rozprawy tych wymiarów jest trafnym połączeniem teorii kultury bezpieczeństwa z jej praktyczną wykładnią w ramach funkcjonowania struktury społecznej wojsk powietrznodesantowych. Dodatkową wartością wynikającą z powyższej implementacji trzech wymiarów kultury bezpieczeństwa jest ich sprzężenie z wynikami badań empirycznych przeprowadzonych przez Autora. Doktorant słusznie zakłada, że bezpieczeństwo narodowe jest pojęciem szerszym niż bezpieczeństwo państwa (s. 139).

Wartościową częścią rozprawy doktorskiej, będącej połączeniem teorii i praktyki kształtowania kultury bezpieczeństwa w wojskach powietrznodesantowych jest ostatni rozdział. Stanowi on formę faktycznej implementacji teoretycznych założeń do „realiów” funkcjonowania wojsk powietrznodesantowych. Jest to również najbardziej „autorska” część rozprawy, w której dominują propozycje zmian ukierunkowane na podwyższenie poziomu kultury bezpieczeństwa w wymiarze indywidualnym, społecznym i materialnym. Przedstawione przez Autora propozycje to trafna próba połączenia teorii i praktyki przejawiająca się w konkretnych rozwiązaniach, wzmacniających kulturę bezpieczeństwa w wojskach powietrznodesantowych ze szczególnym uwzględnieniem dobrowolnej zasadniczej służby wojskowej.

Na uwagę zasługuje gruntowność w przygotowaniu teoretycznych podstaw w procesie badania naukowego. Doktorant ma świadomość ryzyka popełniania błędów w konstrukcji teoretycznego wywodu, a ściślej w próbach definiowania określonych pojęć.

Warto podkreślić rzetelność i poprawność zrealizowanych badań empirycznych z wykorzystaniem narzędzi do pomiaru przyjętych w badaniach parametrów. Wartość merytoryczna pracy tkwi nie tylko w sformułowaniu konstruktywnych wniosków na podstawie wyników badań empirycznych w poszczególnych obszarach kultury bezpieczeństwa, ale także w propozycji zmian zwiększających jakość funkcjonowania wojsk powietrznodesantowych. Doktorant wskazał nie tylko negatywne aspekty funkcjonowania struktur wojskowych, ale uwypuklił te aspekty, które można określić jako pozytywne. Autor sformułował 21 rekomendacji dotyczących zmian funkcjonalnych, organizacyjnych, szkoleniowych, prawnych i technicznych. Mają one charakter zarówno ogólny (systemowe), ale również konkretny (materialny) np. „realizacja inwestycji budowy tzw. „miasteczka kontenerowego”, celem zapewnienia odpowiedniego zakwaterowania dla żołnierzy dobrowolnej zasadniczej służby wojskowej” (s. 222). Zgadzam się ze stwierdzeniem Autora, iż zaproponowane zmiany pozytywnie wpłyną na poziom kultury bezpieczeństwa nie tylko w wojskach powietrznodesantowych, ale również w innych rodzajach wojsk, głównie z powodu ich uniwersalistycznego charakteru (s. 223).

W konkluzji stwierdzam, iż treści poszczególnych rozdziałów rozprawy stanowią wysoce merytoryczną strukturę. Wysoki poziom logicznego uporządkowania wywodu podnosi wartość teoretyczną rozprawy.

Analiza treści recenzowanej pracy doktorskiej zrodziła szereg refleksji poznawczych, które między innymi określone są w następujących pytaniach:

1. Jakie przyjął Pan kryterium (kryteria) stwierdzając na początku pracy, iż kultura bezpieczeństwa w wojskach powietrznodesantowych jest na poziomie dobrym?
2. Dlaczego dobrowolna zasadnicza służba wojskowa została przyjęta w pracy jako główny element w procesie kształtowania kultury bezpieczeństwa?
3. Który z wymiarów: indywidualny, społeczny, materialny, jest Pana zdaniem najważniejszy w kształtowaniu kultury bezpieczeństwa w wojskach powietrznodesantowych?

5. Wnioski końcowe

Recenzowana rozprawa doktorska Pana mgr. Szymona Noworyty jest interesującym poznawczo i spójnym teoretycznie opracowaniem przyjętego problemu badawczego. Treść pracy ukazuje solidny warsztat metodologiczny Autora oraz jego umiejętność łączenia kon-

cepcji teoretycznych z ich praktyczną aplikacją. Całość odzwierciedla spójną teoretycznie refleksję i zachowuje ciąg logiczny przedstawianej argumentacji. Przyjęte na początku przesłanki poznawcze poddawane są konsekwentnej analizie w wybranych perspektywach badania naukowego.

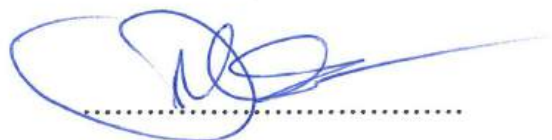
W ogólności praca jest napisana językiem komunikatywnym, spełniającym kryteria semantyczne (językowe i stylistyczne) właściwe dla pracy doktorskiej. Mimo występujących w pracy błędów językowych i interpunkcyjnych, nie wpływają one negatywnie na metodologiczną, teoretyczną i empiryczną pozytywną ocenę zawartych w pracy treści.

Wartością pracy jest jej aktualność w obecnych uwarunkowaniach zagrożeń militarnych. Stwierdzam, że dalsze badania w przedmiotowym kierunku jest nie tylko uzasadnione, ale i konieczne.

Recenzowana rozprawa jest oryginalnym dziełem pod względem teoretycznym i metodologicznym. Zawiera ważne dla kształtowania kultury bezpieczeństwa w wojsku wnioski oraz propozycje zmian.

6. Konkluzja i ocena

Ja, niżej podpisany stwierdzam, że recenzowana rozprawa doktorska Pana mgr. Szymona Noworyty spełnia warunki określone w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U. z 2021 r., poz. 478) i wnioskuję o dopuszczenie Pana mgr. Szymona Noworyty do dalszych etapów postępowania w sprawie nadania stopnia doktora w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie.

Krzysztof Drabik